

ילדים מנובוגרודק בתקופת
השוואה

ילדים, ובעיקר אם קטנים הם, כמעט שלא יותירו אחריהם עקבות. הם לא נוהגים לכתוב מכתבים, ואינם משאירים עדויות בכתב או בעל פה. אין הם מנסחים מסמכים, חוזים או קבלות, ואין ברשותם חפצים אישיים בעלי ערך. הם לא נחרתים בזיכרון בשל מנהג או הרגל מסוימים במסגרת הקהילה, חבריהם ספורים ואף הם ילדים. הם חיים בצמוד למשפחותיהם, להוריהם, לאחיהם. התצלומים שבהם הם מופיעים הם תצלומי משפחה, וניתן לזהות בהם, אף זאת בקושי, את המבוגרים בלבד. ואם נעלמים המבוגרים יחד איתם, איש לא יביא אותם בחשבון, לעולם, אף לא במחשבה חולפת.

האיש שקנה ימי הולדת/ אדולפו גרסיה אורטגה

Nowogrodek.
Marktplatz.

"ב-5 בדצמבר היה יום שישי. הוציאו מודעות שבהן היה כתוב שהיהודים צריכים להתייצב ביום שבת בבוקר ב-7 בחודש בבניני בית המשפט. במודעות הי כתוב שהיהודים שיש להם רישיונות בעלי מקצוע יתייצבו לפי אזורים בשבת בשעה 10 ואלה שאין להם רישיונות זקנים וקשישים יישארו בבתיהם. החלה להיות בהלה בעיר. היו כל מיני שמועות. היה גם כתוב שמבחינה ביטחונית מרכזים את כל היהודים בגטו ובתוך הגטו יעבדו היהודים עד גמר המלחמה. אפשר היה לקחת ציוד איש ככל שאדם יכול לשאת על עצמו. ביום שישי עם הדלקת נרות כל אחד החל להכין את הדברים החיוניים שאדם צריך. מה כבר אפשר היה לקחת? רק כ-15-20 ק"ג. העוצר נכנס לתוקפו בשעה שש בערב. בבוקר הופיעו רמקולים והיהודים החלו לנהור מכל קצות העיר. מזג האוויר היה קר, כפור גדול – היה מינוס 25 מעלות באותו זמן... חברה שלי ביתו של פרשיצקי ששכחתי את שמה ישבה על המשאית מאחור וצעקה אלינו "תנקמו את הדם שלנו!" מעדותו של שאול גורודינסקי, יליד נובוגרודק, 1926

Ант.
 дня 20-го марта 1942 года
 Составлен комиссией под председа-
 тельством Р. Вино, Новорудской общины
 Розатынского М. П. и членов комиссии
 Шелюбелого А. Ч. и Разнова Р. Е. в том
 дня 8-го декабря 1941 года было произведено
 массовое убийство Новорудских евреев на кон-
 чинах извержины и на сараишниках, убито
 4500 человек /четыре тысячи пятьсот/ Убийство
 произведено ниже следующим образом:

5-го декабря 1941 года сожжено все евреев
 из Новоруды и его окрестности в окрестной
 селу по улице Микелой, где продержано
 их под пытками около в 20% мароз
 в селу Белорудской полиции до утра

8-го декабря 1941 года. 8-го декабря прибывшее
 остато произвело сортировку и путело
 в автозав на машинах из Новорудские
 казармы расстрелявано и живые засыпано
 в двух ямах великой: др. Чл. и Х. З. мэр
 шибиль. Это и удостоверено:

Комиссия:
 Председатель комиссии
 Р. Вино
 Члены: 1
 1944 г. 2. Шелюбелый
 Розатынский Розатынский
 Разнов Разнов/
 Шелюбелый/

"ההולכים אל מותם"
 הלכו בשתיקה
 גמורה. אפילו הילדים
 לא בכו
 מעדותו של רפאל
 שאפער

דוד בלפוביץ, 7
 בפברואר 1945, דוח
 הוועדה הסובייטית

שאול גורודינסקי ויעקב
אשמן על הספינה דב הוז

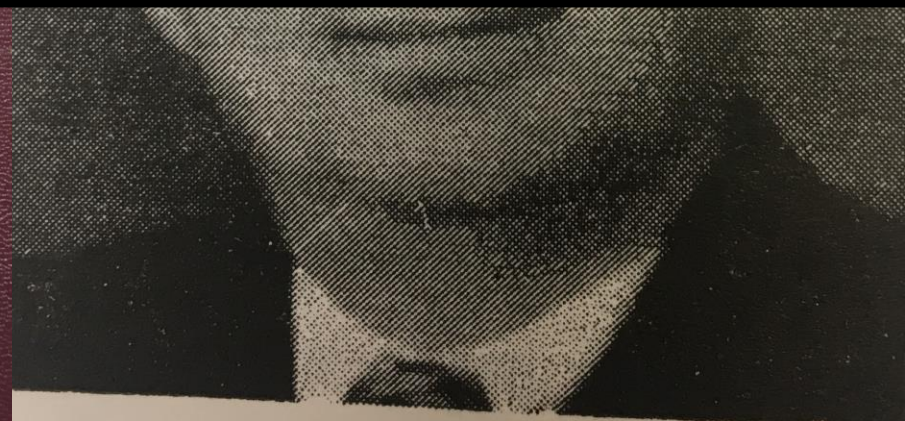
"היו משפחות שנשארו
בחיים רק חצי מהם. מכל
משפחה מישהו נהרג. היו
משפחות שנשארו שלמות
היו גם משפחות שנמחקו
לגמרי"
מעדותו של שאול גורודינסקי

בגטו נובוגרודק רצחו הגרמנים כמעט את כל הילדים עד גיל 14. היו הורים שהחביאו את ילדיהם במקומות מסתור שונים, אבל הגרמנים פשטו בכל בתי הגטו. בדקו בקפדנות כל דירה בעיקר במרתפים עליות גג. פתחו כל מקום סגור וחשוד בקרדומיהם. המרצחים חיפשו ומצאו כ-30 ילדים, הוציאו באכזריות סחב אותם מחוץ לגטו ורצחו אותם.

קשה לתאר את שהתרחש ביום השחיטה במרבית הבתים היו נשים בלבד. האימהות רצו אחרי ילדיהן החטופים וצעקותיהם עלו עד לב השמים. הן התחננו בפני המרצחים שיחזירו להן את ילדיהן. אימהות עשו מאמץ נואש למנוע הוצאת ילדיהן מהגטו אבל המרצחים והשוטרים הביילורוסים גירשו והכו אותן באכזריות. נשים אחדות התעלפו מחמת המכות והזעזוע הנורא.

מטרתם של הגרמנים הייתה להשמיד את כל
הילדים... זה היה מזעזע - לקחו את הילדים מידי
האימהות...

היה מקרה אחד שאני זוכר. אדם בשם בנצינובסקי
שלקחו ממנו ילדה בת 8 והוא כמעט השתגע אחר כך.
אחותי פניה הייתה באותו זמן בגיל 7, אבל אני
הצלחתי להציל אותה וכן את הבת של אופנהיים. זה
היה ברגע האחרון לפני שיצאנו למסדר. היה שם
מרתף תפוחי אדמה ולשם הכנסנו את הילדות. ילדה
אחת סגרו בתוך ארון וכשנגמר המבצע הילדות האלה
נשארו, ועוד מספר מצומצם של ילדים. יתר הילדים
הוציאו להורג, ילדים עד גיל 12.

105. 10

רשות זכרון לשואה ולגבורה, ירושלים

526,931

ירושלים

דף י"ד

לרשום חלני השואה והגבורה

ירושלים, רחוב בנייהורה 12

מס. המסור	26	אברהם גורודינסקי Abraham Gorodynski	בעברית שם המשפחה בשפת ארץ המוצא (באזכור לטינית)
		אברהם Abraham	בעברית שם פרטי בשפת ארץ המוצא (באזכור לטינית)

תאריך והוסף שנכנסו	הגיל ביום האירוע	14. שמות הילדים עד גיל 18 שנכנסו (מעל לגיל זה רשמים "דף ע"ד" ביוחד)
8.8.1942, נהוגלו רוק	1928	אברהם גורודינסקי חוניה
7.5.1943, נהאחר רוק	1931	אברהם גורודינסקי חוניה

זכרון ליל שריפת ישראל לאום היסטוריה
אל נסח.

הערה: את הילדים יש לרשום ב. דף העד - של אחד ההורים אך לא יותר ספסם אחד.

אני אברהם גורודינסקי הגר ב (במחנה מלוא) נהוג רח' כניאל 9 טבת 1942 קלד
 קרוב/ה ל ח של אברהם גורודינסקי
 מצהיר/ה בזה כי העדות שמסרתי כאן על פרטיה היא נכונה ואמתית. לפי מיטב ידיעתי והכרתי.
 אני מבקש/ת להעניק לג'ל אורחות-זכרון מטעם מדינת ישראל.
 מקום והאריך: נהוג תחיתם 28/2/57
 חתימת המוסר ח. 8

אורחות-זכרון הוענקו

מספר 26

ליריעת. האגף המדעי בירושלים, רחוב בנייהורה 12

הייתי בוסן המלחמה במחנה (הסגר, עבודה, השמדה וכו') נהוג/ק
 במחנה כניאל-הקנה בערות כניאל-הקנה וכי א. 1941 עד 1943
 ואני סוכן למסור עדות על כך. חתימת העד אברהם גורודינסקי כתבתו. נהוג רח' כניאל 9 טבת 1942

Litowka murder site

אשר (לימים אוסקר בורצקי), יליד 1930

פרומה ואשר (אוסקר) בורצקי

ביעד נליבזוקי-מחנה הקיבוצ
שלביאלסקי הוקם משק
ששירת את כלל הפרטיזנים.
מחלבה מאפה תיקוני אוכפים
נשקיה אמת סנדלרה וגריה.
הוקם גם מפעל לייצור נקניקים.

תולמי

הגומנים חדרו לתוך המחנה.
הקשפחות הספיקו להסתלק.
מי שנותר - נהרג.
המחסנים-הוצתו, הפרות-צורו

מחנה

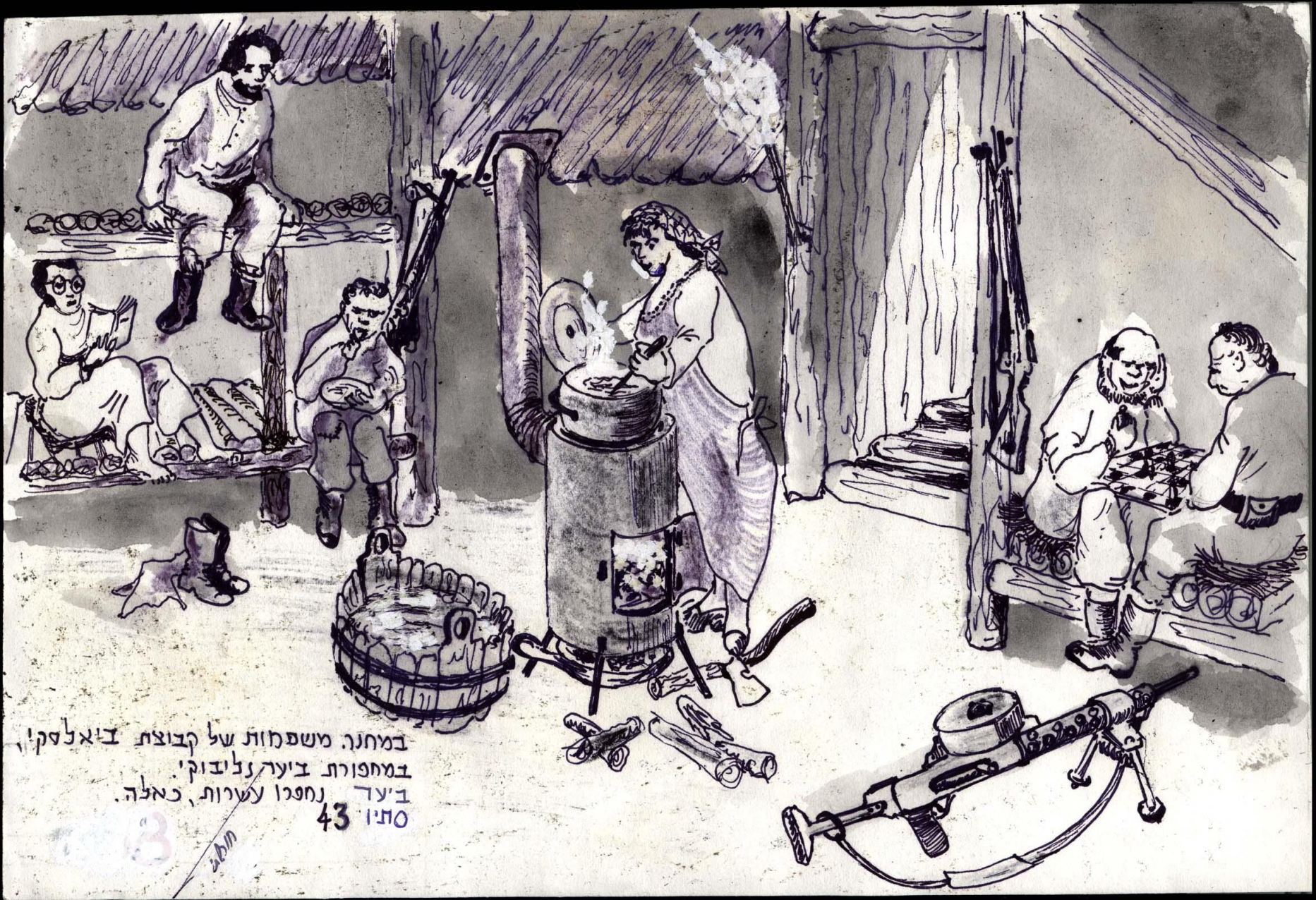
המצוד הגדול נוזדים בעד
מחפשים מסתוד הגומנים
קרובים-שומעים קולות... ואז
נכנסים לתוך הביצה הגדולה
אלף יהודים נעים בתוד של
קיבוצים...

חולמי

ביחד החזרות מהפעולה מציאת שלמה -
פירת שלי" הוכנסו אורחים" - שתי נשים
וילד. הסתבד שאילה שתי אחיות פולניות,
האחת, זו עם הילד הינה אישתנו...
של הגנדל הפולני בוד-קומורובסקי, ומפקדי
המקתרת הפולנית, (AK).
הן לא שרו אצלין זמן רב.
מחנה נלי'בוק'. 1943.

חולית

במחנה משפחות של קבוצת ביאלסקי,
במחפורת ביער זליבוקי.
ביער נמסו ערות, כאלה.
43
מחנה

Some Bielski Partisans survivors: Novogrudek, Belorussia (formerly Poland)

1945

Some Bielski Partisans survivors: Novogrudek, Belorussia (formerly Poland)

1945

שפרה דלטיצקי והמשפחה המאמצת – רזה וחיים הורוביץ

חנחום הרמבי

שפרה הרמבי

אברהם אליהו הרכבי

שיינע ואברהם אליהו הרכבי

צמח

יצחק הרכבי

ד"ר ראובן ואשתו

מצבת עד

שרה עפרון (הרכבי)

מנצח:
יוסף בן-צבי

ד. יוסף בן-צבי

נישאו בתחילת שנות ה-
30 וב-1936 ככל הנראה
הביאו לעולם את רות
בתצלום נראית שפרה
עם רות בזריותיה
ולצידה אחותה בלומה

פרומה גולקוביץ
מקרליץ

מריה בוברובסקה, שנייה מימין

נסיבות ההצלה:

הכרתי את הניצול לפני המלחמה.

הם גרו לא רחוק מאתנו והיו בקשר עם הוריי, היו באים אלינו לקחת חלב ודברי מזון. ביתיינו מוקם היה ממוקם ליד הגטו ברח' פרסיצקייה. בלילות התגנבו אלינו אסירי הגטו ואמי האכילה אותם. החביאו אותם בבית בבור (מרתף). אני הייתי מביאה לגטו חלב ותפוחי אדמה. לפני המלחמה הוריי התחברו עם הורי הניצול. משפחתינו מרובת ילדים הייתה והם נתנו לנו דברי אוכל בהשאלה.

כן, הסתכנו מאוד, כי בעיר נתלו כרזות המאיימות בהריגה בירי על כל עזרה או נתינת מחבוא ליהודים. אבל אף אחד לא חשב שהעניינים באמת יתגלגלו עד להוצאתם של ההורים להורג בירייה. במעשה ההצלה השתתפו ההורים ואני עם שני אחים, כי שאר הילדים עוד היו קטנים. השכנים ידעו שהחבאנו יהודים בבית וגם עזרו להם. אבל אחד מהשכנים הלשין עלינו לגרמנים ובעקבות זה ההורים נורו ואותנו – 5 ילדים – לקחו לגרמניה.

Name *WIL*

Häftling Nr.

Geburtsort

Letzter Wohnort

Gekommen nach

Letztes Konzentrationslager

Sämtliche Adressen

Jetzige Adresse

Adressen von Verwandten

Im Auslande

Name *Hilenska* Vorname *Cvetla*

Häftling Nr. Geboren am *1907*

Geburtsort *Smiczany*

Letzter Wohnort

Gekommen nach Deutschland am

Letztes Konzentrations-Lager

Sämtliche Adressen des Aufenthalts nach der Befreiung

Leipzig Bl. 10

Jetzige Adresse *Leipzig Bl. 27*

Adressen von Verwandten: In Deutschland

Im Auslande

Vorname *GALINA*

Geboren am *20-V-1941*
Smidok - Polen

Land am

Lager

Aufenthalts nach der Befreiung

Leipzig Bl. 10

n: In Deutschland

(1) REGISTRATION NO.

21.V.946.

A.E.F. D.P. REGISTRATION RECORD

Original Duplicate

For coding purposes

T 165

450155

A. B. C. D. E. F. G. H. I. J.

WILENSKI

CHAIM

M. Single Married F. Widowed Divorced TEAM 165
LEIPHEI POLISHA

(2) Family Name (3) Sex (4) Marital Status (5) Claimed Nationality

7.XII.1904. VILNA

POLAND

JEW.

(8) Number of Accompanying Family Members: 2.

(6) Birthdate Birthplace Province Country (7) Religion (Optional)

(9) Number of Dependents: 2. WILENSKI MICHEL DUMBLAINSKI RISZA

(10) Full Name of Father

(11) Full Maiden Name of Mother

(12) DESIRED DESTINATION

(13) LAST PERMANENT RESIDENCE OR RESIDENCE JANUARY 1, 1938

PALESTINE

WILEJKA

POLAND

City or Village

Province

Country

City or Village

Province

Country

TEACHER

SCHOOL

INGENIEUR / ELECTR.

(14) Usual Trade, Occupation or Profession (15) Performed in What Kind of Establishment (16) Other Trades or Occupations

FRENCH. GERM.
JEW. b. POL. c. HEBR.

(18) Do You Claim to be a Prisoner of War

Yes No

NONE

(17) Languages Spoken in Order of Fluency (19) Amount and Kind of Currency in your Possession

(20) Signature of Registrant: Wilenski (21) Signature of Registrant: SIGN. Grossberger Date: 20.V.46. Assembly Center No. LEIPHEIM T 165.

(22) Destination or Reception Center:

(23) Code for Issue

(24) REMARKS

BLOCK 10/

DP-2

16-39781-1

TARNECKA BARBARA

אירנקה
לאודנסקי

6.7.86

לכבוד
יד - ושם
רשות הזיכרון לשואה ולגבורה
ירושלים

א.נ.,

הנדון: הננה שביאטקובסקה (4532)
מכחכם מ - 16.5.86

הנ"ל מוכרת לי וזכורה לי מתקופת מלחמת העולם השנייה בשנים 1940 - 1944, בזמן שגרתי ועבדתי כרופא (פליט) בעיירה נובוגרדק שבמזרח פולין. בשנת 1941, פלשו הגרמנים לאיזור הזה ומיד התחילו רדיפות היהודים, הרג, טלאים צהובים על הבגדים, עבודות הכרחיות ואירגון הגטו היהודי.

באותו זמן גרו בעיירה חברים שלי, גם הם פליטים מורשה, רופאים צעירים, הזוג אלכסנדר ואסטלה לאודנסקי (שם המשפחתי באותו זמן היה לפשיץ).

ב-1941 נולדה להם בת ושמה אירנה, בזמן התארגנות הגטו, בסוף 1941, היתה בת 3-4 חדשים.

תנאי החיים היו קשים ביותר והיתה קיימת סכנת חיים יומיומית, בפרט לזקנים ולזוגות עם ילדים קטנים. באותו זמן הופיעה אצל משפחת לאודנסקי אשה בשם הננה שביאטקובסקי, פולניה נוצרייה, וביוזמתה האישית הוציעה למשפחת לאודנסקי לקחת את התנוקת אירנה לביתה ולגדלה כבתה, ללא תמורה חומרית כלשהי. היא התחיבה להחזיר את הילדה להוריה בתום המלחמה, או להחזיקה ולגדלה כל החיים, כבתה, במקרה שההורים לא ישארו בחיים.

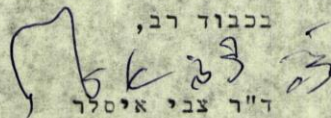
וכן היה; במשך הזמן ברחנו מהגטו, גם אני וגם משפחת לאודנסקי, כל אחד למחבוא אצל אכרים בכפרים שבסביבת נובוגרוד. לא ידענו דבר, האחד אודות השני, כל זמן המלחמה.

- 2 -

ב-1944 עם נסיגת הצבא הנאצי מהאיזור, וכניסת הצבא האדום, חזרנו ונפגשנו שוב עם משפחת לאודנסקי בעיר נובוגרודק, ואז גם הופיעה הגב. הננה שביאטקובסקי והחזירה להורים את הילדה אירנה, שהיתה אז כבר בת 3, הילדה היתה בריאה ושלמה, מטופלת יפה, מפותחת לפי גילה ונחמדה.

לא נשארו זמן רב באיזור, חזרנו לפולין ומפה אני המשכתי בכוון ארץ ישראל, דרך גרמניה. משפחת לאודנסקי נשארה זמן מה בפולין עם בתם אירנה, וכעת נמצאת בשבדיה. בינתיים נפטר האב אלכסנדר לאודנסקי. האם אסטלה נמצאת עד היום בשבדיה, ולא רחוק ממנה חיה ועובדת בתה אירנה עם משפחתה וילדיה. אנו בקשר עם אסטלה, אשר בקרה מספר פעמים בארץ.

בכבוד רב,

ד"ר צבי איסלר

YAD VASHEM
Har Hazikaron
Jérusalem

י ד ו ש ם
ה ר ה ז י כ ר ו ן
י ר ו ש ל י ם

תעודה ATTESTATION

Hanna Swiatkowska

ש שמא נפשה בכפה להצלת יהודים בתקופת השואה
QUI, AU PÉRIL DE SA VIE, A SAUVÉ DES JUIFS PENDANT
L'ÉPOQUE D'EXTERMINATION

נטעה עץ בשדרת חסידי אומות העולם
à PLANTÉ UN ARBRE DANS L'ALLÉE DES JUSTES

LE 2 Mars 1988

ביום יג אדר תשפ"ח

בשם רשות הזיכרון יד ושם
POUR L'INSTITUT DU SOUVENIR YAD VASHEM

בשם הוועדה לציון חסידי אומות העולם
POUR LA COMMISSION DES JUSTES

ונתתי להם יד ושם אשר לא יכרת..... ישעיהו
"JE LEUR DONNERAI UN NOM ÉTERNEL, QUI NE PÉRIRA PAS" ISAÏE, 56

#5949

KTO RATUJE JEDNO ŻYCIE, JAKBY ŚWIAT CAŁY RATOWAŁ

כאילו קיים עולם הלא כל המקיים נפש אחת

קטו רטווה יעדו זציע, יאקבי שוויאט סוויאט סוויאט

תעודת כבוד Dyplom Honorowy

NINIEJSZYM ZAŚWIADCZA SIĘ, ŻE RADA D/S SPRAWIEDLIWYCH WŚRÓD NARODÓW ŚWIATA PRZY INSTYTUCIE PAMIĘCI NARODOWEJ YAD VASHEM PO ZAPOZNIANIU SIĘ ZE ZŁOŻONĄ DOKUMENTACJĄ POSTANOWIŁA NA POSIEDZENIU W DNIU 9 . I . 1994 r.

וזאת לתעודה שביעיבתה
פיוס כו טבת תשפ"ח
החליטה הוועדה לציון
חסידיו אומות העולם
שליד רשות הזיכרון יד ושם
על יסוד עדויות
שהובאו לפניה, לתת כבוד
ויקר ל

Barbarę Tarnicka **ברברה טרנצקה**

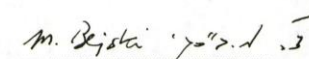
MEDALEM SPRAWIEDLIWYCH WŚRÓD NARODÓW ŚWIATA, W DOWÓD UZNANIA, ŻE Z NARAŻENIEM WŁASNEGO ŻYCIA RATOWAŁA ŻYDÓW PRZEŚLADOWANYCH W LATACH OKUPACJI HITLEROWSKIEJ. JĄ I MIEJĄ JAK I MIEJĄ HONOROWEJ TABLICY W PARKU SPRAWIEDLIWYCH WŚRÓD NARODÓW ŚWIATA NA WZGÓRZU PAMIĘCI W JERUZOLIMIE.

על אשה בשנות השואה
באירופה שגפה נפשה בכפה
להצלת יהודים נרדפים
ימי רודפיהם להעניק לה
את המדליה לחסידי אומות
העולם.
שמה יונצח לעד על לוח
כבוד בחורשת חסידי אומות
העולם ביד ושם.

Jeruzolima, Izrael, dnia 9 . X . 1994 r.

נתן היום בירושלים
ד חישון תשפ"ח

בשם רשות הזיכרון יד ושם
W IMIENIU YAD VASHEM

בשם הוועדה לציון חסידי אומות העולם
W IMIENIU RADY D/S SPRAWIEDLIWYCH

KTO RATUJE JEDNO ŻYCIE, JAKBY ŚWIAT CAŁY RATOWAŁ

כל המקיים נפש אחת אחת אחרת כאילו קיים עולם הלא כל המקיים נפש אחת אחרת כאילו קיים עולם הלא

קטו רטווה יעדו זציע, יאקבי שוויאט סוויאט סוויאט

הילדים היו התקווה שלנו, השרידים שנשארו לנו מאלפי ילדים רכים. רוב הפרטיזנים הרגישו שלהציל ילד יהודי אחד מציפורני הנאצים חשוב עשרת מונים מלצאת למארב או לפוצץ רכבת. זו הייתה הפעולה הקדושה והחשובה ביותר שלנו.
חיה ביילסקי, הרוח החיה

געדענקט די יארצייטן —

נאך די געפאלענע קדושים פון נאוואנרודעק און אומגענוט:

(1) י"ח כסלו תש"ב — 8.XII.1941

(2) כ"ד אב תש"ג — 7.VIII.1942

(3) כ"ט שבט תש"ג — 4.II.1943

(4) ב' אייר תש"ג — 7.V.1943

- ¹ נאוואנרודעק סעליב און אומגענוט.
² נאוואנרודעק, סעליב, קארעליטש, לובטש, איוויניעץ, רוביעויעוויטש, נאליבאק.
³ ארבעטס לאגער אין געטא פערעסיעקע.
⁴ ווארשמאטן [..סאנד"ן].

